

Musik og musikliv i »fattigfirserne« (3)

SAM og den alternative pladeproduktion

af Sven Fenger

»Det svækker musikkens udtryk og eventuelle mobiliserende virkning at blive kørt ind i store systemer, hvor det hele drejer sig om salgstal. Budskabet og energien forsvinder, og hvis den nye musik bliver indfanget af de kommercielle, ja, så er noget af vores formål gået fløjten«.

Sagt af en SAM-medarbejder i august 1980.

Da jeg startede på denne artikelrække, havde jeg naturligvis også den sk. alternative pladebranche i tankerne. Jeg havde en klar fornemmelse af, at det ville være oplagt at portrættere DANSK SAM. Fordi SAM er et distributionsled og derved et samlingspunkt for alternative plade- og båndudgivelser. Fordi det er opbygget efter forbillede i SAM og Plattlangarne i Sverige, som i de sidste ti år har opnået en stadig stærkere position der. Fordi det er SAM's klare formål at distribuere den alternative musik ud til et stadigt større publikum, og at gøre det så effektivt og professionelt som muligt. Og endelig fordi der i SAM's vedtægter ikke er nogen entydig snæver opfattelse af, hvad der skal distribueres. Kravet er blot, at musikken fungerer i det alternative miljø, at den er økonomisk bæredygtig, og at den er resultatet af en kollektiv arbejdsproces.

Alt dette har ved nærmere eftersyn også vist sig at holde stik. Men – og der er et men – SAM har ikke slavisk fulgt den udvikling, man forestillede sig, da organisationen blev oprettet i 1978. Perspektivet var dengang, at SAM skulle være det organisatoriske og det politiske samlingspunkt for en dansk musikbevægelse.

Det siger sig selv, at det var en fantastisk krævende opgave, man hermed stillede sig. En lille organisation, bestående af små og økonomisk svage pladeforlag, med kun 5 sk. lønnede aktivister, skulle, omend ikke hamle op med, så dog eksistere ved siden af de store distributionsselskaber DGC og Polygram. I starten var man derfor indforstået med, at man måtte koncentrere sig 100% om at få systemet til at køre. Senere kunne man så arbejde med de mere indholdsmæssige sider, således at SAM virkelig blev katalysatoren og ikke blot distributionsledet for musikbevægelsen.

I dag er SAM primært et teknisk organ for den alternative pladeproduktion. Direkte adspurgt svarer SAM-medarbejderne selv, at SAM er et funktionsled, der ikke lægger politiske linier, men derimod repræsenterer summen af de politiske linier – eller profiler – det samlede antal tilknyttede forlag repræsenterer. Simpelthen fordi der i de forløbne 2½ år ikke har været overskud til de store indholdsmæssige diskussioner.

At SAM så indirekte alligevel har haft en katalysatorfunktion skyldes udelukkende, at SAM som organisation betragtet har været en garant for, at små alternative pladeselskaber har kunnet se dagens lys, at »umulige«, men spændende pladeprojekter er blevet realiseret og endelig, at de større alternative forslag har fået fast grund under fødderne og har kunnet markere sig på markedet. Netop fordi SAM organisatorisk og internt arbejdsmæssigt er »blevet voksen«, og fordi de meget brede optagelseskriterier fra 78 stadig gælder.

Men tilbage står, at hvis man vil have et mere konkret bud på, hvor den politiske musik står i dag, så må man gå et skridt videre og kontakte hvert enkelt forlag. Og det gjorde jeg så.

Jeg skrev til flg. tre SAM-tilknyttede forlag: AMAR, Genlyd og Irmgard og stillede dem bl.a. flg. spørgsmål:

»Hvad lægger I mest vægt på, når I vurderer, om en gruppe eller en person skal udgives hos jer?«, og »Prøv at give en definition på jeres udgivelsespolitik«.

Det var ikke tilfældigt, at jeg valgte disse forlag. De repræsenterer hver sin tendens og giver som sådan et meget godt indtryk af, hvor bred musikbevægelsen er idag: Forenklet sagt er AMAR det forlag, der repræsenterer den progressive og politiske rockscene i København med rødder tilbage i 70'erne. Genlyd er primært Århus-scenens forlag, og endelig er Irmgard forlaget for den nye bølges, det nye oprørs, stormtropper.

AMAR svarede med bl.a. flg. stikord:

... »Socialistisk, men ikke partipolitisk. Kollektivt (50%-50%): Dvs. at halvdelen af underskud/overskud ved en produktion går i en fælles kasse. Aktivistisk: både kunst-

nere, teknikere og produktionsfolk arbejder aktivistisk mod betaling, hvis produktionen ellers spiller sig hjem. Miljøbevidst: dvs. at miljøet på AMAR er et produkt af den opdragelse, en kulturgeneration fik i 60'erne og 70'erne, med de græsrodssymboler, vi kender idag (OOA, Nej til EF, Kvindebevægelsen, Bøssebevægelsen, Christiania osv.) Skal det samme udtrykkes ved differentierede pladeudgivelser, må det blive: Fra politiske rockgrupper som Jomfru Ane Band og Malurt sammen med new wave musik som SW 80, via revypladen »Natlægen« til instrumentalplader som f.eks. Buki Yamaz, Kamæleon og Cox Orange sammen med den specielle folkemusik som BAZAAR står for«.

Genlyd svarede bl.a.:

»Hvis man kender til Genlyd's repertoire, vil man vide, at det er opdelt i flg. grupper:

Rockmusik (f.eks. Gnags og Voxpop),

Børnemusik (f.eks. Bjarne Jes Hansen) og Konsulent- og bistandsmusik (f.eks. selvfinansierede demobånd).

... Vi, kollektivet omkring Genlyd, der tar' stilling til et givet projekt, gør det ud fra den musik, vi selv kan li', samt ud fra at tekstmaterialet skal ha' et rimeligt fodfæste i den tid og verden, vi lever i ... Når man er et forholdsvist lille forlag, må man paradoksalt nok vurdere materialet strengt kommercielt også. Forstået på den måde, at vi ikke har råd til at lave et stort underskud på 1. udgivelsen, hvorimod store selskaber kalkulerer med to og tre udgivelser, før det gi'r »pote«.

Irmgard, »selskabet, som det ikke er værd at ofre et Pioneer anlæg på«, »selskabet som forhandlerne ikke vil kendes ved«, »selskabet som du kan teste din forhandler på« og »selskabet for hvem plader er andet end plasticprodukter og vaskepulver«, svarede, at de ved hjælp af en ordbog og med bistand fra en ven med et højere lictal end de selv havde, havde forstået mine spørgsmål derhen, at jeg gerne ville vide noget om, hvilke tanker de gjorde sig i forbindelse med deres udgivelser. Svaret var kort og godt:

»Om musikken er ny, provokerende, normændrende. Om vi personligt kan lide den. Om vi personligt kan lide gruppen som mennesker«.

Brevet sluttede med denne tankevækkende sætning:

»Ræbende kastede kunden sig over den lille IRMGARD single, der lå og småfes af velvære«.

Det man umiddelbart kan læse ud af disse svar er, at ord som alternativ modkultur faktisk er realiteter for disse mennesker. Det er ikke kommercielle foretagender i gængs forstand. Miljøet omkring forlaget, kollektiviteten og kærligheden til produktet er de egentlige drivkræfter. Og køberen skal føle, at man får noget igen for de penge, man smider over disken. Omskrevet til andre termer forekommer brugsværdiaspektet her at være vigtigere end bytteværdiaspektet. Noget man som socialist til enhver tid må støtte og hjælpe videre.

Så vidt, så godt. Men er produktet så 80'ernes politiske musik? Udtrykker musikken – gennem teksten, gennem sin fremtrædelsesform, i kraft af den sammenhæng, den indgår i – visioner om et bedre samfund og/eller forholdet den sig til det bestående? Frigør den fantasi og energi? Og angiver den retningen for fantasiens og energiens udfoldelse?

Konklusionen på dette må være, at det, der umiddelbart forekommer at være SAM's svaghed – at det er et funktionsled uden mere præcise politiske overtoner – faktisk reelt viser sig at være en styrke. *Fordi* organisationsformen sikrer, at der *kan* eksistere en pladeproduktion med et socialistisk indhold. Om indholdet så er socialistisk, må vurderes i hvert enkelt tilfælde. Men, som sagt, for mig at se er rammerne i orden.

Efterord.

Tag ikke fejl af, at vi befinder os i 80'erne, osse selv om den ovenfor skitserede organisationsform direkte har sit udspring i 60'ernes ungdomsoprør. Når jeg skrev, at SAM siden starten er »blevet voksen«, så mente jeg, at det i dag er højeffektivitet og professionalisme der præger foretagendet. De sk. »lønnede aktivister« her er en helt anden slags aktivister end de, der i sin tid var tilknyttet Demos, Musik of Lys etc. Dengang var det visionerne, de endeløse diskussioner, der var vigtige, og ord som effektivitet og professionalisme var tilsvarende noget, man betragtede med en vis skepsis og foragt.

En »lønnet SAM-aktivist« i dag ved, hvordan et distributionsselskab skal køre, for at kunne overleve. De alternative forlag der klarer sig, er ligeledes rationelt organiseret udi mindste led. Når Genlyd's »aktivist«, Jan Tronhjem, der bl.a. er ansvarlig for selskabets marketingsafdeling, skulle tænke over og svare på mine spørgsmål, så skete det uden for arbejdstid. Før var der simpelthen ikke plads.